

Sammandrag

Anu E Castaneda, Shadia Rask, Päivikki Koponen, Mulki Mölsä, Seppo Koskinen (red.). Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. (Invandrarnas hälsa och välbefinnande. Undersökning om invånare i Finland med rysk, somalisk och kurdisk bakgrund.) Institutet för hälsa och välfärd (THL). Rapport 61/2012. 363 sidor. Helsingfors 2012. ISBN 978-952-245-738-7 (tryckt), ISBN 978-952-245-739-4 (PDF)

Syftet med rapporten är att i ett så tidigt skede som möjligt förmedla de centrala observationerna från undersökningen Invandrarnas hälsa och välbefinnande (Maamu) till personer och organisationer i behov av informationen. En stor projektorganisation, med expertkompetens inom olika områden, har planerat och verkställt undersökningen (www.thl.fi/maamu). Förhoppningsvis drar även många andra experter nytta av materialet och går inför en djuplodande och mer omfattande forskning kring de grundläggande resultaten som presenteras i denna rapport.

För att genomföra undersökningen Invandrarnas hälsa och välbefinnande sändes inbjudan till tusen personer med rysk, tusen med somalisk och tusen med kurdisk bakgrund i åldern 18–64 år bosatta i Helsingfors, Esbo, Vanda, Åbo, Tammerfors eller Vasa. De inbjudna personerna hade bott i Finland minst ett år. Intervjuerna och hälsoundersökningarna gjordes av personal med ryskt, somaliskt eller kurdiskt ursprung och kunskaper i både de intervjuades språk och finska. Stor vikt lades vid att nå dem som fått inbjudan, och följaktligen blev deltagaraktiviteteten högre jämfört med motsvarande undersökningar i många andra länder. Inalles 70 procent av dem med rysk, 51 procent av dem med somalisk och 63 procent av dem med kurdisk bakgrund deltog åtminstone i någon del av undersökningen. Planeringen och verkställandet av undersökningen koordinerades av Institutet för hälsa och välfärd tillsammans med ett omfattande kontaktnät av experter. Materialet för hela befolkningen i åldern 18–64 år, i de kommuner som ingick i undersökningen, används som jämförelsegrund när det gäller de variabler som på ett jämförbart sätt har undersökts och rapporterats i samband med undersökningen Terveys – Hälsa 2011.

Invandrarna med ryskt ursprung hade högre utbildningsnivå jämfört med de andra invandrargrupperna eller hela befolkningen i samma åldersgrupp i de kommuner som ingick i undersökningen. De minst utbildade invandrarna kom från Somalia. Drygt en tredjedel av kvinnorna med somalisk bakgrund hade inte alls gått i skola. Bland dem med somalisk och kurdisk bakgrund uppgav cirka var tionde kvinna och några procent av männen att de läser dåligt eller inte alls. Närapå var tredje kvinna med somalisk och var femte kvinna med kurdisk bakgrund ansåg att de har stora problem när det gäller att förstå finska och svenska i tal. Ungefär en tredjedel av alla intervjuade med rysk och kurdisk bakgrund samt var sjätte av alla med somalisk bakgrund uppgav att de hade problem med att sköta ärenden bland annat i banken och på ämbetsverk. Det var vanligast bland kvinnorna med somalisk (28 %) och kurdisk bakgrund (15 %) att användningen av internet orsakade problem. Männen med somalisk och rysk bakgrund ansåg sig ha lika stor arbetsförmåga som männen i hela befolkningen. I alla de undersökta invandrargrupperna var emellertid andelen förvärvsarbetande mindre, medan andelen arbetslösa och permitterade var större jämfört med hela befolkningen i samma åldersgrupp i de kommuner som ingick i undersökningen. Två tredjedelar av dem med somalisk, men bara under en tredjedel av dem med kurdisk bakgrund deltog regelbundet i någon form av organisations- eller föreningsverksamhet. Personer med ryskt ursprung var aktivast när det gällde att följa med händelser såväl i sitt forna hemland som i Finland. I det senaste riksdagsvalet var män med somalisk bakgrund de aktivaste vad gäller att rösta, medan de minst aktiva var kvinnor med somalisk bakgrund.

Kvinnorna med kurdisk och rysk bakgrund upplevde sin hälsa vara klart sämre än i de andra grupperna som deltog i undersökningen. Däremot upplevde de med somalisk bakgrund, i synnerhet männen, att de hade en väldigt god hälsa. De med somalisk bakgrund var även mest nöjda med sin livskvalitet. De var närapå alltid nöjda med hur de klarar dagliga aktiviteter, även om en betydande andel berättade om problem med att bland annat sköta bankärenden och att använda internet. Deltagare med ryskt ursprung var bäst i undersökningarna som testade fysisk funktionsförmåga, medan de med somaliskt ursprung var sämst. De med kurdiskt ursprung upplevde i väldigt stor utsträckning att de hade syn- och hörselproblem. Övervikt och fetma var allmänt förekommande i synnerhet bland kvinnor med somalisk och kurdisk bakgrund samt bland män med kurdisk bakgrund. Frekvensen av övervikt och fetma bland dem med rysk bakgrund låg närmare situationen för hela befolkningen, utom i fråga om kvinnornas bukfetma som var mindre hos kvinnorna med rysk bakgrund. Diabetes förekom mest hos kvinnorna med somalisk bakgrund enligt vad de själva uppgav samt på basis av laboratorieresultat som tydde på sjukdomen. Bland personer med ryskt ursprung var högt blodtryck allmänt förekommande. Männen med rysk och kurdisk bakgrund röker oftare, medan kvinnorna röker mer sällan jämfört med hela befolkningen i samma

åldersgrupp. Deltagare med somalisk bakgrund rökte knappt alls. Närapå 40 procent, det vill säga exceptionellt många av deltagare med rysk bakgrund i åldern 18–29 år uppgav att de hade använt cannabis. Alkoholkonsumtionen var vanligast förekommande och rikligast bland män med rysk bakgrund. Bland deltagare med somalisk bakgrund var det väldigt få som dagligen åt färska grönsaker och frukter. Deltagare med somalisk och kurdisk bakgrund motionerade i mindre utsträckning än hela befolkningen i samma åldersgrupp i de kommuner som ingick i undersökningen.

Användningen av tillförlitliga preventivmetoder var lägst, medan spontana missfall var allmännast bland kvinnorna med somalisk bakgrund som även hade det största antalet förlossningar. Aborter var vanliga bland kvinnorna med rysk bakgrund. En betydande del av både kvinnorna med somalisk och kurdisk bakgrund uppgav att de hade genomgått en omskärelse.

Inalles 78 procent av deltagare med kurdisk, 57 procent av dem med somalisk bakgrund och 23 procent av dem med rysk bakgrund hade upplevt någon betydelsefull traumatisk händelse i sitt forna hemland. Bestående skada till följd av våld var vanligast hos deltagare med kurdisk bakgrund och var tionde av dem uppgav att de hade fått sådan bestående skada i något skede. Mer än en femtedel av alla intervjuade hade fått utstå skällsord och förolämpningar i vardagen och en ännu större andel uppgav sig ha blivit bemött på ett oartigt eller respektlöst sätt medan de varit bosatta i Finland. Varannan av kvinnorna med kurdisk bakgrund samt var fjärde av kvinnorna med rysk och män med kurdisk bakgrund hade allvarliga symtom på depression och ångest, medan motsvarande tal var under 10 procent för hela befolkningen i samma åldersgrupp i de kommuner som ingick i undersökningen. Deltagare med kurdisk och rysk bakgrund använde mentalvårdstjänsterna i samma utsträckning som hela befolkningen i samma åldersgrupp, även om förekomsten av aktuella depressions- och ångestsymtom var betydligt vanligare än hos hela befolkningen i de kommuner som ingick i undersökningen.

Deltagare med somalisk och kurdisk bakgrund sökte sig oftare än såväl de med rysk bakgrund som hela kommunbefolkningen i åldern 18–64 år till hälsostationens läkarmottagningar och en betydande del var jourbesök. De invandrargrupper som ingick i undersökningen använde i mindre grad privatläkar- och företagshälsovårdstjänster samt receptmediciner ordinerade av en läkare jämfört med hela befolkningen. Bland dem med rysk bakgrund var det vanligt att använda läkartjänster även i andra länder än i Finland. De vanligaste hindren för att få vård uppgavs vara lång väntetid, allt för höga priser samt språksvårigheter. Personer med ryskt och kurdiskt ursprung upplevde i väldigt hög grad att de behövde rehabilitering, det vill säga var femte ansåg själv att de var i behov av rehabilitering.

De som varit längst bosatta i Finland samt de som flyttat hit i unga år hade oftare upplevt diskriminering jämfört med dem som vistats här en kortare tid och anlant i vuxen ålder. Deltagare med somalisk och kurdisk bakgrund som varit bosatta en kortare tid i Finland och flyttat hit i vuxen ålder hade oftare problem med den fysiska och sociala funktionsförmågan. Deltagare med rysk bakgrund som flyttat till Finland i unga år hade upplevt traumatiska händelser, haft behov av mentalvårdstjänster och använt rusmedel i högre grad. De hade även oftare mött diskriminering och upplevde mer sällan att livet var meningsfullt jämfört med de som anlant i vuxen ålder.

Europeiska socialfonden har finansierat initiativet att utveckla uppföljningssystemet *Invandrarnas hälsa och arbetsförmåga* för kommunerna. Utvecklingsprojektet har syftat till att bättre dra nytta av forskningsmetoder och forskningsresultat. Metoderna för mätning av funktions- och arbetsförmågan som har använts i denna undersökning är fritt tillgängliga i databasen TOIMIA och är översatta till de olika språken som använts i undersökningen. Forskningsresultaten rapporteras även via den interaktiva webbtjänsten Terveystemme, där en jämförelse av data kan göras enligt befolkningsgrupp, region samt på nationell nivå. Dessutom finns planer på att framöver undersöka invandrarnas hälsa och välbefinnande som en del av den Regionala hälso- och välfärdsundersökningen (Alueellinen terveysterveys- ja hyvinvointitutkimus, ATH).

Erfarenheterna av projektet *Invandrarnas hälsa och välbefinnande* ger vid handen att de största utmaningarna för undersökningar bland språk- och kulturminoriteter i synnerhet handlar om att utbilda och handleda forskningspersonalen, ta personlig kontakt för att rekrytera personer att ta del i undersökningen, ge råd till dem som deltar i undersökningen samt utveckla språkliga och kulturella lösningar. Det var en fördel att tala med deltagare på deras modersmål, men det faktum att personalen hade samma språkliga och kulturella bakgrund som deltagare kunde även i viss mån utgöra ett hinder för datainsamlingen. Alla deltagare vill nämligen inte bli identifierade utifrån etnicitet och det kan vara svårt att behandla känsliga frågor med en person med samma etniska tillhörighet. Workshoparna, som arrangerades i de kommuner som ingick i undersökningen, visade sig

vara ett bra sätt att sprida information om forskningsresultaten. Det krävs emellertid både långsiktigt arbete och samverkan mellan ämbetsverken för att resultaten ska komma till användning. Forskningsresultaten behandlades även vid seminarier som arrangerades på ryska, somaliska och kurdiska. De upplevdes vara till nytta såväl med tanke på forskarnas arbete med att tolka resultaten som att invandrargrupperna får information om forskningsresultat.

Hälsovårdstjänster och i synnerhet mentalvårdstjänster för invandrare borde utvecklas i rask rakt, eftersom det nuvarande servicesystemet bara når en del av dem som är i behov av tjänsterna. Det behövs hälsofrämjande åtgärder och rehabilitering för att förebygga övervikt och begränsningar i funktionsförmågan samt för att rätta till dåliga motionsvanor och ett eventuellt bristande näringsintag. Det krävs åtgärder även för personer med invandrabakgrund när det gäller att förebygga och utveckla vården av folksjukdomar och i synnerhet diabetes. Det är viktigt att ännu bättre än hittills stödja integrationen, särskilt när det gäller språkkunskaper samt även läs- och skrivkunnigheten i vissa invandrargrupper. Bra livskvalitet och högt förtroende för det finska servicesystemet hör till de starka sidorna och utgör en bra grund när det gäller att främja invandrarnas hälsa och välbefinnande.

Ämnesord: invandrare, hälsa, välbefinnande, funktionsförmåga

Detta sammandrag finns tillgängligt på svenska, engelska, ryska, somaliska och kurdiska i webbversionen av rapporten [http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-245-739-4](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-739-4)